

VÄXTBASERAT SVERIGE

Nyhetsbrev mars 2023

Inflationen i Sverige fortsätter att öka och det har inte undgått någon att svenska livsmedelspriser ökat markant det senaste året. SCB:s konsumentprisindex, KPI, visar att priserna på livsmedel och alkoholhaltiga drycker har stigit med över 20 % det senaste året i Sverige. Matpriserna har inte ökat så mycket under ett år sedan början av 1950-talet, och det är främst priserna på mjölk, ägg, ost, grönsaker, oljor och fetter som har blivit dyrare. Den senaste månaden har grönsakspriserna varit de som ökat mest. Kantar Sifo gjorde nyligen en undersökning som tydligt visar hur våra matvanor präglas av den ekonomiska krisen. Enligt undersökningen väljer 65% av svenskarna bort viss mat för att spara pengar. Undersökningen visar samtidigt att mer än hälften av de som deltog i undersökningen skulle äta mer hälsosamt om priserna såg annorlunda ut och det kostade mindre att äta mer grönsaker. Trots att priserna på grönsaker är de som i dagsläget ökat mest, är rött kött, fisk och skaldjur samt mejeriprodukter och ägg, det som personer mest sparar in på i matbutiken (eftersom priserna på dessa varor ökat mest under det senaste året). På grund av de höga prisökningarna på livsmedel har frågan om livsmedelspriserna snabbt seglat högt upp på den politiska agendan. Åsikterna går isär om prisökningarna har uppstått till följd av den snabbt ökade inflationen, greedflation (dvs att företag passar på att höja sina försäljningspriser mer än vad ökade kostnader motiverar) eller om förklaringen ligger i höga världsmarknadspriser på råvaror, energi och drivmedel som följd av Rysslands invasion av Ukraina. Marknadsdominansen från de stora aktörerna gör också att frågor kopplade till osund konkurrens och oligopol präglar debatten.

I mitten av mars kallade finansministern Elisabeth Svantesson in Ica, Coop och Axfood för ett möte om livsmedelspriserna och att utvecklingen måste dämpas. "I Sverige har vi några få stora aktörer på marknaden och för dålig konkurrens, ju sämre konkurrens, desto större risk finns det för högre priser. Detta är något som Konkurrensverket tittar på just nu", sa finansministern i P1 Morgon. Samtidigt har Elisabeth Svantesson tidigare uttalat att ett pristak för mat i Sverige inte är rätt väg att gå, men konstaterar att det är viktigt att företag tar sitt ansvar. Samma vecka som finansministers möte meddelade först Lidl, som ej var med på mötet, att de sänker priserna på flera produkter. Kort därefter aviserade även Ica, Axfood och Coop prissänkningar på utvalda produkter. Regeringen är noga med att betona att de inte vill göra riktade insatser för att få ner priserna på just livsmedel utan strävar efter att hitta lösningar framåt som dämpar den totala inflationen. I väntan på att inflationen hejdas anser regeringen istället att det är viktigt att stötta de hushåll som har det tuffast i samhället med riktade satsningar, som exempelvis att höja bostadsbidraget för utsatta barnfamiljer, sänka bränsleskatterna, höja garantipensionen och införa det nya elstödet. Regeringen poängterar dock att det är av vikt att livsmedelsföretagen inte passar på att höja priserna. Flera av oppositionspartierna har också presenterat egna förslag för att dämpa prisutvecklingen. Om en frivillig överenskommelse inte lyckas nås vill Vänsterpartiet att staten går in med lagstiftning för att stoppa prischocken, antingen för att öka konkurrensen eller reglera priserna. Miljöpartiet har föreslagit att momsen avskaffas på viktiga basvaror så som bröd, mjölk, frukt och grönsaker. På initiativ av Centerpartiet kallades nyligen Konkurrensverkets Generaldirektör till näringsutskottet för att få en bättre bild av om myndigheten verkligen har de verktyg som de behöver i nuläget.

Regeringen kritiseras av Klimatpolitiska rådet för att ha tappat styrfart och riktning i klimatpolitiken

Den 30 mars presenterade Klimatpolitiska rådet sin årliga utvärdering av regeringen och Sveriges arbete med att nå klimatmålen. Rådet konstaterar att det är första gången på två decennier som den förda politiken kommer att innebära ökade utsläpp av växthusgaser och drar slutsatsen att Sverige, med nuvarande politik, inte kan nå klimatmålen för 2030. Vid några andra tillfällen har utsläppen ökat på grund av yttre omständigheter, så som efter pandemin, men nu betonar rådet att åtgärder som sänkt reduktionsplikt och borttagande av miljöbilsbonusen riskerar att leda till ökade utsläpp. Klimatpolitiska rådet konstaterar att utsläppen måste minska med minst 2 miljoner ton per år, vilket kräver omfattande åtgärder här och nu. Rådet betonar att det inte är tillräckligt att kompensera ökade utsläpp inom Sverige med att köpa krediter från andra länder som har överträffat sina mål. Rådet befvarar att Sverige håller på att tappa sin position som ledande i klimatomställningen och istället flyttas initiativet mer och mer till EU. Både nuvarande och förra regeringen får kritik för hur de har hanterat energikrisen, att fokus har varit på att lindra de ekonomiska konsekvenserna och inte tagit tillräcklig hänsyn till hur detta påverkar miljön.

Klimatminister Romina Pourmokhtari säger att regeringen delar bilden av att det är bråttom och att det går för långsamt. Hon är även glad över att rådet lyfter frågan om tillståndprocesser, då ministern menar att frågan om för långa tillståndprocesser är något som är återkommande kritik från företag som satsar på omställning. Vid rapportlanseringen sa även Romina att "Vi delar ju bilden att de åtgärder som vi har lagt fram i första statsbudgeten leder till ökade utsläpp. Det är inget vi hymlar med. Då är frågan hur hanterar vi det? Och det är den klimatpolitiska handlingsplanens stora, stora uppgift. Att se till att vi faktiskt följer det klimatpolitiska ramverk som nu är antaget." Rådet kritiserar det politiska målet för livsmedelskedjan eftersom det är starkt produktionsinriktat och inte speglar det hållbarhetsperspektiv som finns i övriga målformuleringar på området. Klimatpolitiska rådet har tidigare understrukt att jordbrukspolitiken behöver få en tydligare och starkare klimatinriktning, inte bara mot fossilfrihet, utan mot ett klimatneutralt eller klimatpositivt jordbruk. Detta tillsammans med behovet av att skapa större samsyn kring jord- och skogsbrukets bidrag till klimatomställningen anser rådet motiverar en översyn och vidareutveckling av dagens mål. Växtbaserat Sverige har sedan flera år drivit frågan om att det bör sättas ett utsläppsminskningmål för denna sektor med tanke på att 30% av de samlade utsläppen av växthusgaser härrör därifrån.

Aktuellt i branschen

Ny grönare matcirkel med fler växtbaserade alternativ

Livsmedelsverket har uppdaterat tallriksmodellen och har presenterat en ny matcirkel där växtbaserade alternativ lyfts fram. Växtbaserat Sverige välkomnar den nya grönare matcirkeln och instämmer till fullo med att fler behöver äta grönare, för hälsan och klimatet.

Peter Kullgren på matturné runt om i Sverige

Landsbygdsminister Peter Kullgren inledde under mars en matturné, i samband med arbetet kring en ny uppdaterad livsmedelsstrategi. Fokus under matturnén är landskapsmåltider för att utforska olika lokala matkulturer. Första stoppet var i ministerns hemlän Värmland.

Efterfrågan på ekologiska varor minskar

I samband med de stigande matpriserna har efterfrågan för ekologiskt livsmedel minskat. Förra året minskade försäljningen av ekologiska varor med 6,3 procent, enligt svensk dagligvaruhandel. Det nya läget väntas slå hårt mot det ekologiska lantbruket och vissa gårdar har helt tvingats sluta med sin ekologiska produktion. "Vi räknade på det och gjorde en noggrann kalkyl. Det olönsamma i den ekologiska produktionen låg framför allt i växtodlingen. Det var en betydande summa", säger Anna Danielsson, driftchef på Högestad & Christinehof. Enligt Johanna Spångberg, forskare och föreståndare vid Epok, beror tillbakagången för ekologiskt på att konsumenter enbart kan fokusera på en sak i taget, ekologiskt, vegetariskt eller närproducerat. "Nu kommer prisökningarna och man har tappat lite vad eko står för och tycker att svensk produktion är bra i sig", säger Johanna Spångberg.

Europaparlamentariker vill inte inkludera växtbaserade alternativ i skolmjölkstödet

I ett betänkande från [Europaparlamentets jordbruksutskott](#) föreslår utskottet att enbart konventionella mejeriprodukter bör främjas genom utbildningskampanjer. Majoriteten av ledamöterna stödjer inte förslaget att utöka subventionerna till att omfatta också växtbaserade drycker till skolelever. I betänkandet nämns inte de hållbarhetsfördelarna som växtbaserade drycker medför. Möjliga alternativ för allergier nämns, men inte specifikt vad detta innebär. Europaparlamentet kommer att rösta om betänkande i plenum senare i vår. Betänkandet blir ett inspel till EU-kommissionen som sedan ska ta fram ett förslag om eventuella ändringar i skolmjölkstödet utformning.

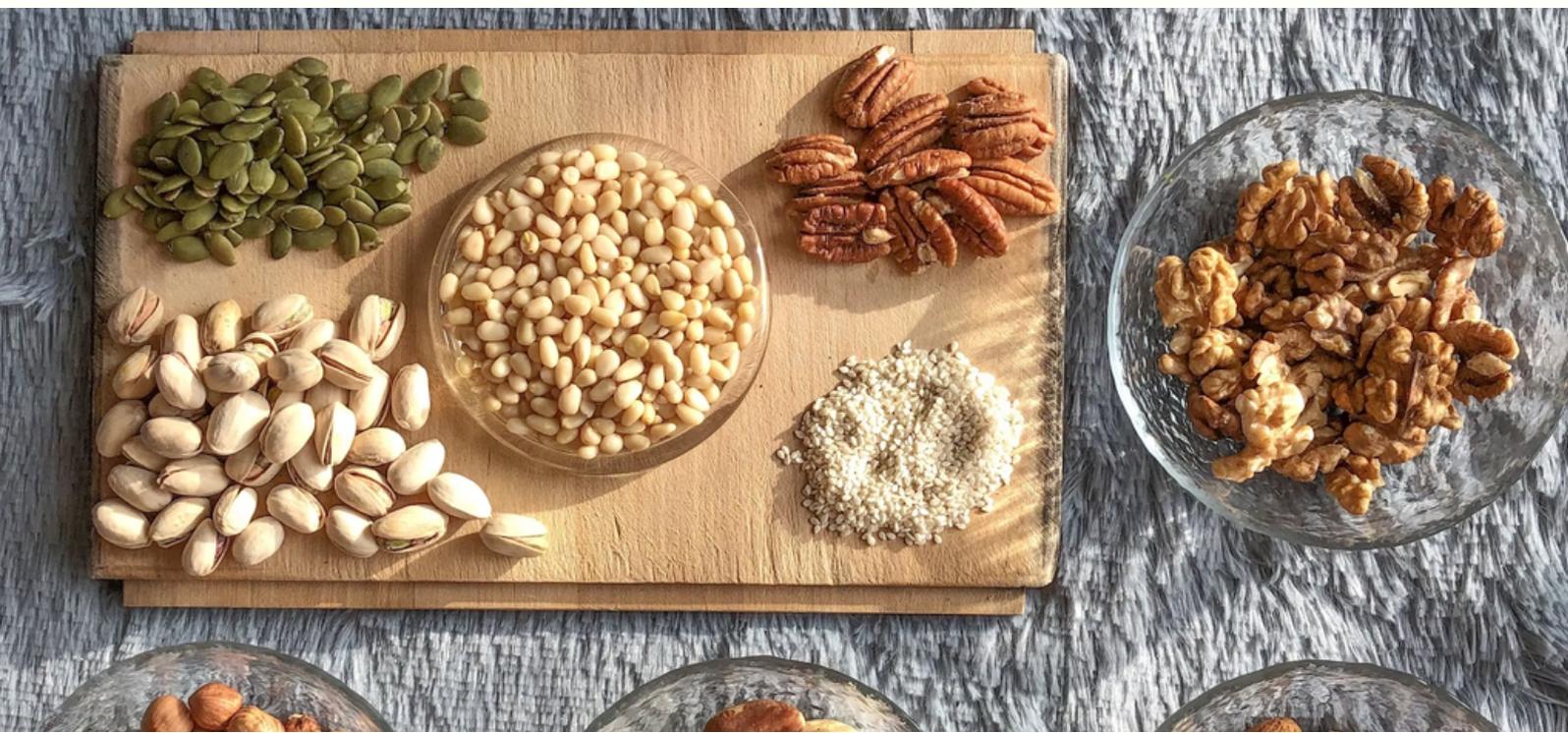
Växtbaserat Sveriges arbete

Översyn av de nordiska näringsrekommendationerna (NNR)

Under mars har Växtbaserat Sverige besvarat remisser gällande Milk and Dairy samt Social and economic dimensions of food sustainability och Integrating sustainability into Food Based Dietary Guidelines.

Förslag om nya nordiska näringsrekommendationer på remiss – mer grönt och mindre kött är det viktigaste budskapet.

Ett [förslag](#) till uppdaterade näringsrekommendationer har presenterats, där slutsatsen är att konsumtionen av växtbaserat mat bör öka samtidigt som köttkonsumtionen behöver minska, för att uppnå en bättre hälsa och miljö. Nordiska ministerrådet har angivit att även hållbarhet ska integreras i de uppdaterade rekommendationerna. NNR-kommittén öppnar nu för synpunkter på förslagen i en öppen remissrunda. Remissrundan pågår till den 26 maj.

Jordbruksverket om livsmedelsstrategin – Hur går det för livsmedelskedjan?

Den 5 maj arrangerar Jordbruksverket ett lunchseminarium kring resultaten i sin årliga rapport Uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin och ett samtal om hur livsmedelsstrategins mål skulle kunna bidra till en förbättrad försörjningsförmåga.

Kommande remisser och samråd

- Common Organisation of Market Regulation, lagförslag gällande EU Marketing Standards förväntas publiceras i slutet av april 2023.
- EU Framework for Sustainable Food Systems, sista svarsdag var den 21 juli, 2022. Kommissionens förslag till ramförordning kommer i september 2023.
- EU-kommissionen kommer att publicera lagstiftningsförslag om översynen av FIC och näringsprofiler efter sommaren 2023.
- EU-kommissionen förväntas presentera lagförslag om EU:s hållbara jordbrukssystem, skolmjölkstöd och offentlig upphandling under Q4 2023.
- Det antagna förslaget till direktiv om miljöfordringar (Green Claims Directive) kommer nu att läggas fram för godkännande av Europaparlamentet och rådet genom ett ordinarie lagstiftningsförfarande.
- Kansliet har lämnat kommentarer på flera delar av kapitlen i förslagen till nya nordiska näringsrekommendationer.

Nya medlemmar till Växtbaserat Sverige

Vi i branschorganisationen är alltid öppna för nya medlemmar och välkomnar alla som skulle vara intresserade av att vara en del av Växtbaserat Sverige att ta kontakt med kansliet, kansliet@vaxtbaseratsverige.se.

Glad Påsk!

ÖNSKAR VÄXTBASERAT SVERIGE